

20. 8. 2004

ID: 27715

Oprávněná osoba podle zákona o půdě

Je-li podán návrh ve smyslu § 4a odst. 2 až 5 zákona o půdě, soud vychází nejen z listin o přídělu, ale hodnotí celkový proces přidělového řízení.

Je-li podán návrh ve smyslu § 4a odst. 2 až 5 zákona o půdě, soud vychází nejen z listin o přídělu, ale hodnotí celkový proces přidělového řízení.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 385/2003, ze dne 26.6.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce J. H., zastoupeného advokátem, proti žalovaným 1) České republice - Okresnímu úřadu Ch., O. p. ú., 2) Obci T. S., 3) S. s. K., s.p. a 4) P. f. Č. r., o určení oprávněné osoby, vedené u Okresního soudu v Chebu pod sp. zn. 10 C 7/97, o dovolání žalobce proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 26.4.2002, č.j. 11 Co 245/2001-56 ve znění opravného usnesení téhož soudu ze dne 30.11.2002, č.j. 11 Co 245/2001-71, tak, že usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 26.4.2002, č.j. 11 Co 245/2001-56 ve znění opravného usnesení téhož soudu ze dne 30.11.2002, č.j. 11 Co 245/2001-71, a rozsudek Okresního soudu v Chebu ze dne 6.12.2000, č.j. 10 C 7/97-39, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu v Chebu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobou, podanou dne 16.1.1997 u Okresního soudu v Chebu, domáhal se žalobce vydání rozsudku na určení, že je oprávněnou osobou ve smyslu ustanovení § 4a zákona č. [229/1991](#) Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o půdě“). Tvrdil, že jeho otec J. H., po kterém je dědicem ze zákona, měl předmětné nemovitosti jako přídělce od roku 1947 v držbě. Podáním k Pozemkovému úřadu Ch. ze dne 14.11.1991 žalobce zažádal o vydání nemovitostí a dne 5.10.1992 a následně 8.11.1995 byl zapsán jako domnělá oprávněná osoba podle § 4a zákona o půdě.

Okresní soud v Chebu jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 6.12.2000, č.j. 10 C 7/97-39, žalobu zamítl zcela. Po skutkové stránce vyšel ze zjištění, že rozhodnutím ze dne 28.11.1995, které nabylo právní moci dne 27.12.1995, Okresní úřad v Ch. - pozemkový úřad neuznal nárok žalobce jako oprávněné osoby a odkázal jej s jeho nárokem na soud. Na základě rozhodnutí Státního notářství v Ch. ze dne 25.11.1986, sp.zn. D 620/86, vzal za prokázané, že žalobce je synem a dědicem J. H., zemřelého dne 5.7.1986. Dále vzal z identifikace parcel ze dne 16.11.1995 za prokázané, že původní návrh přídělu č. 17 v N. M. o výměře 2,10.94 ha zahrnoval dnešní čp. 108 (tj. obytnou část bývalé zemědělské usedlosti) s příslušnou stavební parcelou č. 118, které jsou ve vlastnictví žalobce. Součástí přídělu č. 17 byly rovněž pozemkové parcely č. 733, 723/3,732, 722/2 a 731/3 v k.ú. K., z toho parcely č. 732 a 733 jsou podle výpisu z katastru nemovitostí ve vlastnictví obce T. S. a zbývající pozemky jsou ve vlastnictví státu a hospodaří na nich Státní statek K. Vyslovil závěr, že nebyl uznán nárok žalobce jako domnělé oprávněné osoby podle § 4a odst. 3 písm. c) zákona o půdě. Uzavřel, že k přechodu vlastnictví podle § 5 odst. 1,2 dekretu č. 28/1945 Sb. nepostačovalo pouhé ujmutí se držby,

nýbrž i úřední rozhodnutí o přidělu. Dospěl k závěru, že není dána pasivní legitimace prvního a čtvrtého žalovaného v tomto řízení.

K odvolání žalobce Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 26.4.2002, č.j. 11 Co 245/2001-56, ve znění opravného usnesení ze dne 30.11.2002, č.j. 11 Co 245/2001-71, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a ztotožnil se s právním posouzením. Vzal za prokázané, že rozhodnutím správního orgánu (Okresního pozemkového úřadu v Ch.) nebyl uznán nárok žalobce jako domnělé oprávněné osoby na vydání předmětných nemovitostí, neboť žalobce nepředložil doklad o nabytí vlastnictví - přidělovou listinu. Věc posoudil podle § 5 odst. 1,2 dekretu č. 28/1945 Sb. s tím, že aby se předmětné nemovitosti staly majetkem přidělce musely být současně splněny dva zákonné předpoklady, totiž existence přidělové listiny a ujednání se držby. Podle odvolacího soudu žalobci se nepodařilo doložit příslušnou přidělovou listinu a ostatní listiny (tj. vyúčtování za odcházejícím přidělcem, doklad o úhradě přidělu a doklad o placení domovní daně) nepovažoval za způsobilé prokázat existenci rozhodnutí o přidělu jako předpokladu nabytí vlastnictví. Shodně se soudem prvního stupně dospěl k závěru, že žalobci se nepodařilo prokázat jeho nárok jako domnělé oprávněné osoby podle ustanovení § 4 a 4a zákona č. 229/91 Sb.

Proti uvedenému usnesení odvolacího soudu podal žalobce 9.8.2002 dovolání, jehož přípustnost blíže nezdůvodnil. Tvrdil existenci dovolacího důvodu nesprávného právního posouzení věci podle § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. Podle dovolatele listinné doklady, a to zápis J. H. do seznamu přidělců, vyúčtování za odcházejícím přidělcem, doklad o úhradě přidělu a doklad o placení domovní daně lze považovat za listiny, které by mohly svědčit ve prospěch vlastnictví rodičů žalobce k předmětným nemovitostem. Poukazoval na skutečnost, že se s jeho rodiči jako s přidělci a oprávněnými vlastníky, a to do doby odnětí přidělu, jednalo i zacházelo. Namítal, že zákon o půdě má zmírnit následky majetkových křivd, nikoliv tedy způsobovat další křivdy nesprávným a zužujícím výkladem zákona. Navrhl proto zrušení usnesení odvolacího soudu a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení.

Třetí žalovaný navrhl zamítnutí dovolání a to vzhledem k tomu, že žalobce nedoložil oprávněnost svého nároku.

Krajský soud v Plzni jako soud odvolací opravným usnesením ze dne 30.11.2002, č.j. 11 Co 245/2001-71, opravil označení rozhodnutí Krajského soudu v Plzni ze dne 26.4.2002, č.j. 11 Co 245/2001-56, z nesprávného „Usnesení“ na správné „Rozsudek jménem republiky“.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací při posuzování tohoto dovolání vycházel v souladu s body 1., 15., 17., hlavy první, části dvanácté, zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, z občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. ledna 2001. Proto v tomto rozsudku jsou uváděna ustanovení občanského soudního řádu ve znění po novele provedené zákonem č. [30/2000](#) Sb. (dále jen „o.s.ř.“).

Zjistil dále, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou - účastníkem řízení řádně zastoupeným advokátem (§ 240 odst. 1 o.s.ř., § 241 odst. 1 o.s.ř.). Přípustnost dovolání v této věci vyplývá z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. Přezkoumal proto dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu a dospěl k závěru, že dovolání nelze upřít opodstatnění.

Podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Podle § 237 odst. 3 o.s.ř. rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Vzhledem k tomu, že přípustnost dovolání je ve smyslu citovaného ustanovení spojena se závěrem o zásadním významu rozsudku po stránce právní, vyplývá, že také dovolací přezkum se otevírá pro posouzení otázek právních; způsobilým dovolacím důvodem, kterým je možno dovolání odůvodnit, je tedy důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř., jímž lze namítat, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (jiné otázky, zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění, přípustnost takového dovolání nezakládají). Nesprávným právním posouzením věci ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. je pochybení soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav, tedy případ, kdy byl skutkový stav posouzen podle jiného právního předpisu, než který měl být správně použit, nebo byl-li sice aplikován správně určený právní předpis, ale soud jej nesprávně interpretoval (vyložil nesprávně podmínky obecně vyjádřené v hypotéze právní normy a v důsledku toho nesprávně aplikoval vlastní pravidlo, stanovené dispozicí právní normy).

Nesprávné právní posouzení věci je způsobilým dovolacím důvodem jen tehdy, jestliže právě na něm napadené rozhodnutí spočívalo, jinými slovy bylo-li rozhodující pro výrok rozhodnutí odvolacího soudu.

Přitom o rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadního významu jde jen tehdy, jestliže odvolací soud posuzoval právní otázku, která měla zásadní význam nejen pro rozhodnutí v konkrétní projednávané věci, ale současně i význam obecný - z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec. Z tohoto pohledu má rozhodnutí odvolacího soudu uvedený význam zpravidla tehdy, jde-li o takovou právní otázku, která nebyla vyřešena judikaturou vyšších soudů (tj. dovolacího soudu a odvolacích soudů) nebo jejíž výklad se v judikatuře těchto soudů dosud neustálil, nebo jestliže odvolací soud posoudil určitou právní otázku odlišně od ustálené judikatury vyšších soudů.

V dané věci mělo právní posouzení zásadní význam nejen pro rozhodnutí odvolacího soudu v konkrétní věci, ale této otázce (jejíž řešení bylo v dovolání zpochybněno) přiznává dovolací soud i výše definovaný obecný význam, a dovolání tak shledává podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. přípustným.

Podle § 242 odst. 3 o.s.ř. lze rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédně též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny.

Vzhledem k důvodům podaného dovolání je předmětem dovolacího přezkumu posouzení správnosti

právních závěrů odvolacího soudu, pokud jde o posouzení splnění zákonných předpokladů nároků oprávněných osob podle ustanovení § 4 a 4a zákona o půdě.

Podle § 4a odst. 2 zákona o půdě nemůže-li osoba uvedená v odstavci 1 jednoznačně prokázat svůj nárok výpisem z úřední evidence, zapíše ji pozemkový úřad jako domnělou oprávněnou osobu.

Podle § 4a odst. 3 zákona o půdě na základě žádosti domnělé oprávněné osoby pozemkový úřad svým rozhodnutím může uznat nárok k pozemkům, porostům a jinému majetku této osoby, jestliže domnělá oprávněná osoba:

- a) předloží rozhodnutí o dědictví nebo smlouvu, kterou dokládá vlastnická práva, doklad o smlouvě nebo doklad o jiném právním úkonu o nabytí vlastnictví touto osobou nebo jejím právním předchůdcem, nedošlo-li k právně účinnému převodu jen pro nedostatek zápisu do pozemkové knihy nebo evidence nemovitostí,
- b) prokáže, že ve skutečnosti došlo k dělbě užívání nemovitosti mezi spoluvlastníky nebo k výměně pozemků a k převodu nedošlo jen proto, že nebyl zachován předepsaný úřední postup,
- c) prokáže, že sám nebo jeho právní předchůdce měli pozemky, porosty nebo jiný majetek v držbě a doklad o vlastnictví nemůže předložit, protože buď nebylo realizováno zápisové řízení, nebo že došlo ke ztrátě nebo poškození či zničení katastrálních nebo pozemkových operátů.

Podle § 4a odst. 5 zákona o půdě, jestliže pozemkový úřad neuzná nárok podle odstavce 3, odkáže domnělou oprávněnou osobu s jejím nárokem na soud. Řízení o tomto nároku a o tom, zda je domnělá oprávněná osoba oprávněnou osobou, soud spojí.

Dovolací soud považuje právní závěry odvolacího soudu za logické, pokud by byla držba posuzována jen podle příslušných ustanovení občanského zákoníku. V daném případě však se nároky oprávněných osob řídí zákonem o půdě, který sleduje co nejširší uspokojení práv osob, jež byly zbaveny svého zemědělského majetku, a nápravu takto vzniklých křivd. Proto obsahuje i zvláštní ustanovení o možnosti uplatnit nárok „domnělé oprávněné osoby“, které se z pojetí občanského zákoníku vymyká, a řídí se hledisky zvláště v tomto zákoně stanovenými. S tím je spojena i problematika vzniku vlastnictví v důsledku pouhé držby založené v rámci zahájeného přidělového řízení podle dekretu presidenta republiky č. 28/1945 Sb., o osídlení zemědělské půdy Němců, Maďarů a jiných nepřátel státu ... (dále jen "dekret"), a v této souvislosti i výkladu ustanovení § 5 tohoto dekretu. Uvedenou problematikou se opakovaně zabýval Ústavní soud České republiky, který např. v nálezu ze dne 28.4.1999, sp.zn. IV ÚS 99/99, uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 14, str.64, vyslovil, že podle ustanovení § 5 odst. 2 dekretu přecházela přidělená půda do vlastnictví dnem převzetí držby. Důraz kladený v těchto ustanoveních dekretu na stav držby reflektoval tehdy panující zásadu, že "půda patří těm, kdo na ní pracují", takže podmínkou a okamžikem nabytí vlastnictví bylo v tomto směru i při pozdějším vydání přidělové listiny skutečné převzetí držby přidělené půdy. Ústavní soud poukázal i na své dřívější obdobné rozhodnutí, tj. nález sp.zn. III.ÚS 355/96, uveřejněný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu svazek 9, str. 139, a na rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn. 2 Cdon 1163/96. V něm dovolací soud dospěl k závěru, že okamžik přechodu vlastnictví přídělem podle § 5 dekretu určuje den, kdy se přídělcem držby ujal, který může být jiným (a to dřívějším) dnem, než je den přídělu. Ústavní soud dále dovodil, že není zásadní překážky, aby den převzetí držby předcházel dni vydání rozhodnutí o přídělu, zejména byl-li jím stvrzován stav, který se v procesu formování návrhu přídělu již fakticky vytvořil. Tyto závěry nejsou tedy v souladu s právním závěrem, který zaujal odvolací soud.

Dovolací soud si je vědom toho, že odvolací soud řešil situaci, která byla poněkud odlišná v tom, že konečné rozhodnutí o přidělu nebylo soudu v nalézacím ani v odvolacím řízení předloženo. V tom však právě spočívá smysl ustanovení § 4a odst. 2 až 5 zákona o půdě, které zohlednilo situaci, kdy po řadě let spojených s bouřlivými a často nelegálními zásahy státu při kolektivizaci zemědělství nutně muselo docházet i ke ztrátě dokladů, včetně těch, jež měly být státem evidovány. Proto je třeba, aby v případech návrhů podle tohoto ustanovení soudy vycházely nejen z listin o přidělu (v takovém případě by mohl pozemkový úřad rozhodnout o nároku oprávněné osoby přímo), ale hodnotily celkový proces přidělového řízení. Z tohoto hlediska odvolací soud věc neposoudil, když zastával právní názor, že žalobě nemůže vyhovět jen proto, že listina o přidělu nebyla předložena.

Jestliže v projednávané věci odvolací soud zaujal názor, že žalobce neprokázal svůj nárok jako domnělé oprávněné osoby podle § 4 a 4a zákona o půdě, nelze tento jeho právní závěr považovat za správný.

Dovolací soud proto podle § 243b odst. 2 o.s.ř. rozsudek odvolacího soudu zrušil. Protože důvody, pro které bylo zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i tento rozsudek a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ušlý zisk](#)
- [Škoda vzniklá provozní činností](#)
- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)